

CD KLASSIEK

Meer dan deuntjes
Johann Pachelbel

Na de Vrede van Westfalen in 1648 brak voor onze oosterburen eindelijk een tijdperk aan van maatschappelijke rust, heropbouw en economische groei. Muzikaal werd de eerste helft van de zeventiende eeuw, en zeker de lutherse kerkmuziek in Saksen, overheerst door de grote componist Heinrich Schütz (1585-1672).

Een andere componist uit die gelukkige tijd is de Neurenberger Johann Pachelbel (1653-1706). Een orgelist die na studies in Regensburg in 1673 naar Wenen verkaste, waar hij de componist Johann Kasper Kerll aan het orgel van de Stephansdom mocht vervangen. Kerll introduceerde er de Italiaanse stijl. Vandaar ook dat Pachelbel, die zijn leven lang lutheraan bleef, toch bewondering koesterde voor de Italiaanse en dus katholieke kerkmuziek. In 1677 werd Pachelbel organist in Eisenach, waar de familie Bach woonde. In 1696 keerde hij terug naar zijn vaderstad Neurenberg, waar hij in 1706 overleed.

Johann Pachelbel was beroemd wegens zijn orgel- en klaviermu-

ziek. Van zijn kamermuziek is minder overgebleven, al zal wellicht iedereen de melodie van zijn canon in D voor drie violen en basso continuo meteen herkennen. Dat wil zeggen, sinds 1968, want het was Jean-François Paillard die met zijn kamerorkest dat werkje toen op vinyl liet persen en het baroknummer populair maakte als bruiloftsnummer. Misschien was het zelfs oorspronkelijk wel als huwelijkscadeau bedoeld voor de bruiloft van Johann Christoph Bach, feest waarvoor ook Johann Pachelbel was uitgenodigd.

Krachtig vertolkt door de vurige Amandine Beyer met haar 'onbekenden' (Gli Incogniti), sluit die welbekende canon terecht deze nieuwe cd af. Er valt echter nog veel moois te ontdekken, zoals een reeks partita's en enkele aria's die de tenor Jörg Bammel heerlijk vertolkt. De tweede daarvan is het knappe *Das Gewitter im April* (P75).

Dit album laat je zonder meer een Pachelbel kennen die veel meer in zijn mars had dan wanneer je in een metrostation een vermoeide busker zijn canon hoort afspelen. „Wie nichtig? Ach! Wie flüchtig sind die Freuden...“ (uit aria P500). Een ware smaakmaker, deze cd. (JC)

Johann Pachelbel, *Un orage d'avril. Suites, Canon & Songs*, door Amandine Beyer (viool en alto) & het ensemble Gli Incogniti, harmonia mundi, HMC 902238, 23 euro.

CD KLASSIEK

Portret in muziek
Johannes Brahms

Met zijn eerste pianoconcerto componeerde Johannes Brahms (1833-1897) een meesterwerk, maar de eerste uitvoeringen in 1859 werden koel ontvangen door het publiek en neergesabeld door de critici. Het duurde jaren alvorens dit concerto een plaats kreeg. Cruciale figuur daarbij was Clara Schumann (1819-1896), die het in 1874 uitvoerde in Leipzig. Het tweede deel van het concerto is door Brahms bedoeld als een muzikaal portret van Clara. Volgens Brahmsbiografen dateren de eer-

ste schetsen bovendien van vlak na de zelfmoordpoging van Robert Schumann in 1854, een gebeurtenis die de jonge Brahms fel aangreep.

Pas tijdens de late negentiende eeuw verwierf het concerto een reputatie. Vandaag zien we het als een breukpunt. Orkest en piano staan niet in een soort wedijver tegenover elkaar.

Tientallen pianisten en de grootste dirigenten namen het op. De Brit Paul Lewis is als geen ander gespecialiseerd in de Centraal-Europese muziek van de negentiende eeuw. Hij combineert het meesterwerk met de ballades opus 10 van Brahms, een echt jeugdwerk dus. Het dateert uit het jaar 1854, toen de componist Clara leerde kennen. (EDS)

Johannes Brahms, *Piano Concerto no. 1 in D minor op. 15. Four Ballades op. 10*, door Paul Lewis (piano) & het Swedish Radio Symphony Orchestra onder leiding van Daniel Harding, HMC902191, 23 euro.

BOEK KOKEN

Vruchten in een potje
Katrien Hoebbers

Eindelijk is het zomer. De takken van de kersenboom kreuken onder hun gewicht en in de winkelrekken is het aanbod kleuriger dan ooit. Fruit bewaren, is in dit seizoen niet vanzelfsprekend en wie in de winter wil nagenieten van al dat lekkers, vult best de diepvriezer of bokalen.

Katrien Hoebbers, alias Madam Confiteur, heeft een passie voor potjes. Na twee boeken

was het tijd voor een klepper van formaat, *De confiteurbijbel*. Gelei, jam, marmelade en chutney, één pot nat? Niet als het van Madam Confiteur afhangt. Als inleiding geeft de auteur informatie over het juiste materiaal voor elke structuur en tips om bijvoorbeeld het stollingspunt te controleren. Een pectinewijzer toont u de bindingskracht waarover elke fruitsoort beschikt.

Even uitproberen dus. We kiezen veiligheidshalve voor een eenvoudig recept: perenconfiteur met vanille. Wegens gebrek aan het voorgeschreven vanillestokje gebruiken we vanillesuiker. De toegevoegde citrusvruchten geven het brouwsel een frisse kleur. Wat we echter over het hoofd zagen, was het respecteren van de juiste suikerversie, die slechts 500 gram per kilogram vruchten voorschrijft. Stevig kun je onze perenconfiteur bijgevolg niet noemen.

Madam Confiteur waagt zich voorts aan ongebruikelijke com-

binaties, zoals veenbessen met gember en gin en frambozenconfiteur met viooltjes. Ook suikerarme potjes komen aan bod. Zelfs groenten blijken gegeerd. Wat dacht u van courgette- of witloofconfiteur?

Als toemaatje wijdt de auteur een hoofdstuk aan problemen die kunnen opduiken tijdens het koken en hoe die op te lossen, zoals schimmel en slecht opstijven. En wat te doen als je achteraf dat potje niet meer open krijgt? (MC)

Katrien Hoebbers, *De confiteurbijbel*, Manteau, Antwerpen, 2016, 264 blz., 24,99 euro, ISBN 978 90 2233 242 9.

BOEK GELOOF

Liefde voor de islam
Paolo Dall'Oglio

Als kersvers jezuïet koesterde Paolo Dall'Oglio de wens onder moslims te wonen en daar het evangelie te 'beleven'. In Syrië maakte hij in het klooster Mar

Musa een plek voor de dialoog tussen christenen en moslim. In 2009 schreef de Italiaanse jezuïet het boek *Amoureux de l'Islam, croyant en Jésus*, nu vertaald als *Uit liefde voor de islam*. Dall'Oglio vertelt waarom hij zijn ziel opende voor de islam en waarom we die religie ernstig moeten nemen.

Dall'Oglio hanteert een eigen visie op de dialoog, vanuit het diepe besef dat het christendom meer is dan een religie. „Ik beleef mijn relatie tot de islam als een soort van toebehoren”, lezen we op bladzijde 33. „Maar laten we duidelijk zijn, mijn christelijk geloof wordt niet weggestopt of geringschat door dit toebehoren. Het is integendeel orthodox, volledig en trouw aan zijn eigen dynamiek.”

Jacques Haers noemt dit 'samen' van de godsdiensten „Gods

echte geschenk aan onze getormenteerde wereld”. In 2012 werd Paolo Dall'Oglio door de regering uit Syrië verbannen, omdat hij contacten onderhield met de oppositie. In juli 2013 keerde hij terug, maar in Raqqa werd hij door strijders van Islamitische Staat gevangengenomen. Volgens sommigen zou hij door IS zijn terechtgesteld. (EDS)

Uit liefde voor de islam. In het voetspoor van de in Syrië vermiste jezuïet Paolo Dall'Oglio, Halewijn, Antwerpen, 2016, 17,50 euro, 192 blz., ISBN 978 90 8528 383 6.

BOEK ROMAN

Voor het vuurpeloton
Ralf Rothmann

Ralf Rothmann, geboren in 1953, geldt als een van de belangrijkste levende schrijvers in Duitsland. Hij werd vooral bekend met romans die het leven beschrijven in het Ruhrgebied in de jaren 1960 en 1970. Vertaald is bijvoorbeeld *Stier* uit 1991, over de toenmalige jeugdcultuur in en rond de stad Essen. Rothmann groeide zelf op in het Ruhrgebied en zijn werk geldt dan ook als autobiografisch.

In *Sterven in de lente* vertaalt Ralf Rothmann het verhaal van Walter en Friedrich, twee zeventienjarige jongens uit Noord-Duits-

land die in februari 1945 worden ingelijfd bij de *Waffen-SS*.

Rothmann is een meesterverteller en het hele verhaal door voel je beklemming. Friedrich desertteert en komt voor het vuurpeloton te staan. Dat is de kern van het verhaal, maar het gaat natuurlijk over meer.

De roman evocert de moeilijke beginmaanden van 1945, met de onontwikkeld nederlaag en het moment dat in Duitsland *Stunde Null* wordt genoemd. De naoorlogse generatie probeert pas recentelijk precies te achterhalen wat hun ouders of grootouders toen deden. Er werd immers koppig over gezweven. De eerste zin van de roman is dan ook meesterlijk: „Het zwijgen, het diepe verzwijgen, vooral als het om overledenen gaat, is uiteindelijk een vacuüm dat door het leven ooit vanzelf met waarheid wordt gevuld.”

Rothmann schrijft autobiografisch en probeert het leven van zijn vader te vertellen. Die was een zwijgzame mijnarbeider in het Ruhrgebied, die als zware alcoholicus op zijn 61ste overleed. Het klopt echter niet dat Rothmanns vader zijn beste vriend moest doodschieten. Dat heeft de schrijver namelijk gehoord

van een oude man van wie hij een vakantiehuisje huurde. Wel probeert hij te verwoorden hoe diep oorlog in de ziel van jonge mensen kan snijden. Het thema is ongeveer hetzelfde als wat Nobelprijswinnaar Günther Grass in een van zijn laatste boeken evocerde, de opname van piepjonge soldaten in de ideologisch strenge en meedogenloze *Waffen-SS*, soms vrijwillig, soms niet.

Sterven in de lente wordt ingeleid met een Bijbelcitaat: „De vaders hebben onrijpe druiven gegeten en de tanden van hun kinderen zijn stomp geworden.” Het moet Ralf Rothmanns overtuiging weergeven dat oorlogen generaties lang hun sporen kunnen nalaten. (EDS)

Ralf Rothmann, *Sterven in de lente*, Arbeiderspers, Amsterdam, 2016, 190 blz., 19,99 euro, ISBN 978 90 2950 573 4.